

ДРАЙВЕРИ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ: КЕЙСИ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Вступ. Актуальність дослідження досвіду успішного повоєнного відновлення країн світу в контексті ідентифікації й аналізу драйверів їхнього економічного зростання для України на сьогодні безсумнівна, враховуючи необхідність розробки ефективної економічної політики та стратегій для сприяння відбудові економіки і виходу на траєкторію довгострокового економічного зростання. Метою дослідження є емпіричне визначення драйверів економічного зростання в країнах, які уособлюють приклади успішного повоєнного відновлення. Серед таких країн виокремлюють Японію, Республіку Корея та Ізраїль, що є унікальними прикладами поєднання глобальних, економічних, політичних та культурних чинників економічного зростання, що виступає об'єктом цього дослідження.

Методи. Для визначення внеску факторів у забезпечення економічного зростання проведено декомпозицію темпу зростання ВВП відповідно до його чинників.

Результати. Розраховано внески факторів виробництва у зростання ВВП в Японії, Республіці Корея та Ізраїлі протягом 1951–2019 рр., на основі чого здійснено аналіз вирішальних драйверів економічного зростання.

Висновки. Аналіз драйверів економічного зростання в післявоєнний період країн, які є взірцями успішного відновлення економіки, засвідчив, що основним чинником повоєнного відновлення є загальна факторна продуктивність, яка охоплює і нові технології, інвестиції в науковий дослідження, сприяння інноваційній діяльності, а також сприятливе бізнес-середовище, політичну стабільність та інституції. На другому місці за впливовістю чинників у період повоєнного відновлення – накопичення фізичного капіталу. Щодо основних заходів економічної політики насамперед слід наголосити на лібералізації економік, наявності достатнього обсягу зовнішнього фінансування та експортній орієнтованості досліджуваних країн. Досвід повоєнного відновлення засвідчив, що наявність природних ресурсів не відіграє вирішальної ролі у сприяттві економічному зростанню.

Ключові слова: економічне зростання, драйвери економічного зростання, фактори виробництва, загальна факторна продуктивність, повоєнне відновлення, декомпозиція економічного зростання, інституції.

Вступ

Після майже півтора роки війни в Україні розроблено ряд стратегій і планів відновлення економіки та інфраструктури, реалізація яких вселяє надію на можливість нового економічного дива на кшталт відновлення Європи за планом Маршала. Проте дієвість й успішність таких стратегій неможливі без ідентифікації та аналізу драйверів економічного зростання в країнах, які вже вийшли в історію як взірцеві приклади повоєнного відновлення та дозволило їм вийти на траєкторію довгострокового стійкого економічного розвитку. Тому актуальна для України необхідність дослідження особливостей успішного повоєнного відновлення та відбудови країн світу в контексті аналізу драйверів їхнього економічного зростання.

Метою дослідження є емпіричне визначення драйверів економічного зростання в країнах, які уособлюють приклади успішного повоєнного відновлення, що має вирішальне значення для розробки ефективної економічної політики та стратегій для сприяння виходу на траєкторію довгострокового економічного розвитку. Серед таких країн виокремлюють Японію, Республіку Корея та Ізраїль, які є унікальними прикладами поєднання глобальних, економічних, політичних та культурних чинників економічного зростання, що і виступає **об'єктом дослідження**.

Огляд літератури. Формуванню теоретико-методичних засад дослідження економічного зростання присвячені фундаментальні роботи таких науковців, як: П. Даймонд (Diamond, 1965), Ч. Джонс (Jones, 2015), Н. Калдор (Kaldor, 1961), П. Кругман (Krugman, 1994), С. Кузнець (Kuznets, 1971), Р. Лукас (Lucas, 1988), А. Меддісон (Maddison, 1995), П. Ромер (Romer, 1990), Р. Солоу (Solow, 1956), Дж. Стігліц (Stiglitz et al., 2009) та ін.

За свідченням А. Меддісона, основними чинниками економічного зростання вважають технологічний прогрес; нагромадження як фізичного, так і людського капіталу (насамперед людські навички, освіта й організаційні здібності); посилення інтеграції національних економік,

економію на масштабі, структурні зміни та обмежені природні ресурси (Maddison, 1995). Проте більшість науковців основним чинником довгострокового економічного зростання розглядають саме технологічний прогрес. Зокрема, П. Ромер зазначав, що в "серці економічного зростання" відбуваються технологічні зміни, які полягають у "покращенні в інструкціях для змішування разом сировини" (Romer, 1990). А. Янг (Young, 1995) також дотримувався точки зору щодо можливості забезпечення довгострокового зростання тільки за рахунок підвищення загальної факторної продуктивності (*Total Factor Productivity*, TFP). Однак деякі країни Східної Азії, серед яких Гонг-Конг, Сінгапур, Південна Корея та Тайвань, протягом чверті століття підтримували високі темпи економічного зростання в основному завдяки швидкому накопиченню капіталу і праці, не вдаючись до підтримання зростання TFP (Krugman, 1994). У Сполучених Штатах протягом 1929–1982 рр. за рахунок зростання продуктивності забезпечувалося 68 % підвищення валового національного доходу (технологічний прогрес становив 28 %, освіта – 14 %, якість корпоративного і державного управління – 26 %), унаслідок зростання витрат праці – 32 % (Denison, 1985). Хоча протягом 70-х років у розвинених країнах простежувалося гальмування темпів зростання TFP, що пов'язують з нафтошоками, зниженням інвестиційної активності, структурними змінами на ринку праці тощо. У другій половині ХХ ст. на авансцену економічного зростання виходять інші чинники зростання, серед яких насамперед людський капітал. На думку С. Кузнеця, основним чинником економічного зростання є "прориви" у підвищенні рівня людського капіталу (т. зв. епохальні інновації) (Kuznets, 1971). Окрім того, серед чинників економічного зростання виділяють нові "ідеї" чи інновації (Jones, 2015) та соціальну інфраструктуру, що охоплює як фіскальну політику, дії уряду в контексті пошуку ренти, так і особливості середовища щодо прийняття рішень на мікрорівні (Romer, 2011).

Методи

Валовий внутрішній продукт (ВВП) є основним індикатором економічного зростання. У країнах, що розвиваються, забезпечення економічного зростання вкрай актуальне, оскільки це впливає на скорочення рівня бідності, створення робочих місць і загальний соціально-економічний розвиток. У цих країнах на перший план виходять такі фактори, як наявність відповідної інфраструктури, включаючи транспортні, комунікаційні та енергетичні аспекти, що сприяє активізації підприємницької та інвестиційної діяльності. Окрім того, неможливо не згадати людський капітал як вирішальний драйвер економічного зростання в країнах, що розвиваються. Забезпечення якісної освіти і системи охорони здоров'я, різноманітні програми професійної підготовки та перепідготовки сприяють підвищенню рівня людського капіталу, унаслідок чого вкрай важливим є приплив інвестицій у ці сфери. Що стосується загальної факторної продуктивності, її підвищення може сприяти економічному зростанню навіть в умовах зменшення віддачі від капіталу. Це і нові технології, інвестиції в наукові дослідження, сприяння інноваційній діяльності, а також створення відповідного середовища. Окрім того, важливу роль у забезпеченні зростання відіграє доступ до природних ресурсів, інституційна якість та торгівля, які багато в чому зумовлюють сприятливість бізнес-середовища. Саме тому ідентифікація драйверів економічного зростання має вирішальне значення для політиків, підприємців та інвесторів для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Залежність між рівнем випуску та факторами виробництва в економіці зазвичай описується виробничими функціями. Наприклад, виробничою функцією такого вигляду за умови постійної віддачі від масштабу (Jones, 2015) є:

$$Y(t) = A(t)Z(t)K(t)^{\alpha}H(t)^{1-\alpha},$$

де $Y(t)$ – рівень випуску, $A(t)Z(t)$ – загальна факторна продуктивність, $A(t)$ – рівень "знань" в економіці, $Z(t)$ – інші фактори, які також впливають на загальну факторну продуктивність (насамперед інституції та політики), $K(t)$ – рівень запасу фізичного капіталу, $H(t)$ – рівень розвитку людського капіталу, α – еластичність випуску за обсягом капіталу.

Як наслідок, темп зростання випуску визначається темпами зростання факторів виробництва та загальної факторної продуктивності. Наприклад, для ідентифікації внеску факторів виробництва у забезпечення економічного зростання на основі виробничої функції

$Y(t) = K(t)^{\alpha_K(t)}(A(t)L(t))^{1-\alpha_K(t)}$, застосовують вираз (Romer, 2011):

$$\frac{Y'(t)}{Y(t)} = \alpha_K(t) \frac{K'(t)}{K(t)} + (1 - \alpha_K(t)) \frac{L'(t)}{L(t)} + R(t),$$

де $L(t)$ – рівень зайнятості, $\alpha_K(t)$ – еластичність випуску за обсягом капіталу, $R(t)$ – так званий залишок Солоу, що є внеском загальної факторної продуктивності у зростання випуску і дорівнює

$$\frac{A(t) \partial Y(t) A'(t)}{Y(t) \partial A(t) A(t)}.$$

Результати

У контексті дослідження досвіду повоєнного відновлення актуалізується доцільність аналізу основних заходів економічної політики, що запроваджувалися в таких країнах, як Японія, Південна Корея та Ізраїль.

Японія. Відновлення японської економіки насамперед має завдячувати її лібералізації та в подальшому запровадженню японської моделі економіки, що стало можливим за рахунок існування стабілізаційної лінії Доджа. На першій стадії відбудови протягом 1948–1952 рр. було запроваджено антимонопольне регулювання, реформовано податкову та бюджетну системи, проведено аграрну реформу, зафіксовано єдиний обмінний курс ієни. Зруйновану внаслідок війни промисловість та інфраструктуру було зведено заново. Зазначені реформи також сприяли посиленню конкуренції та відновленню валового національного продукту до довоєнного рівня. Запровадження японської моделі економіки протягом 1953–1962 рр. обумовило виокремлення пріоритетних галузей економіки, які отримували підтримку з боку держави. Застосування парадигми "летючих гусаків" дозволило переходити до більш наукомістких галузей як пріоритетних: від металургії й енергетики в 1950-х роках до електроніки, автомобільної промисловості та виробництва складної робототехніки в 1980-х роках. Упродовж 1950–1960 рр. на придбання патентів було інвестовано близько 1 млрд доларів. Причому видатки на науково-технічні розробки перевищували 3 % ВВП.

Отже, саме фокусування на виробництві наукомісткої високотехнологічної продукції в Японії сприяло успішному відновленню її економіки та виходу на траєкторію стійкого економічного зростання. Проте в цьому контексті неможливо не згадати також і принцип пожиттєвого найму, стимулювання підвищення доходів, унаслідок чого спостерігався високий рівень лояльності працівників до своїх компаній, дешевиизну використовуваної сировини. У результаті протягом 1961–1969 рр. середній темп зростання ВВП становив 10,45 %, середній темп зростання ВВП на одну особу – 9,32 % (табл. 1).

Таблиця 1

Темпи зростання економіки Японії, Республіки Корея та Ізраїлю протягом 1961–1969 рр.

Країна	Індикатор	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969
Японія	Темп зростання ВВП, % р/р	12,04	8,91	8,47	11,68	5,82	10,64	11,08	12,88	12,48
	Темп зростання ВВП на одну особу, % р/р	11,04	7,90	7,38	10,52	4,69	9,63	9,94	11,62	11,15
Республіка Корея	Темп зростання ВВП, % р/р	6,94	3,90	9,02	9,47	7,32	11,99	9,08	13,17	14,56
	Темп зростання ВВП на одну особу, % р/р	3,81	0,97	6,03	6,65	4,62	9,21	6,56	10,57	12,00
Ізраїль	Темп зростання ВВП, % р/р	11,20	10,16	10,70	7,94	9,09	-0,08	3,00	16,24	13,57
	Темп зростання ВВП на одну особу, % р/р	7,59	4,97	6,69	3,75	5,35	-2,59	-1,36	13,84	10,64

Джерело: розроблено автором на основі бази даних World Development Indicators.

Республіка Корея. Суттєву роль у повоєнній відбудові економіки Південної Кореї відіграла фінансова допомога з боку Сполучених Штатів, незважаючи на те, що ефективність її використання була різною. Перш за все було проведено земельну та освітню реформи. Починаючи з 1961 р., орієнтація економічної політики Південної Кореї мала експортний характер. Компанії, що займалися експортною діяльністю, отримували певні преференції щодо кредитного фінансування. Водночас відбувалося стимулювання припливу інвестицій. Сприяли розвитку країни також і воєнні замовлення Сполучених Штатів під час війни у В'єтнамі.

Окрім того, у випадку Південної Кореї також спрацювала парадигма "летючих гусаків", яка поєднувала структурні зміни й економічне зростання в промислово розвинених країнах та процеси економічного розвитку в країнах, що розвиваються. Як "головний гусак" у світі розглядалися Сполучені Штати, в Азії – Японія, за якими слідували інші азійські країни з економікою, що розвивається. Другий рівень країн складався з нових індустріалізованих економік – Південної Кореї, Сінгапуру, Тайваню і Гонконгу; третій – з основних країн АСЕАН – Таїланду, Малайзії та Індонезії. Замікали ланцюг найменш розвинені на той час країни регіону – Китай, В'єтнам та Філіппіни. Таким чином, драйвером економічного зростання в Азійському регіоні стала трансмісія індустріалізації внаслідок надолуження розвинених країн через диверсифікацію або раціоналізацію галузей виробництва. Тобто відбувався процес переміщення галузей із розвинених країн у країни, що розвиваються, під час процесу надолуження. Запровадження цієї парадигми, дешевизна робочої сили та інвестицій і технологій Японії стали запорукою економічного розвитку країни. І вже в 1970-х роках Південна Корея із сировинної економіки почала перетворюватися на провідну високотехнологічну країну. Таким чином, протягом 1961–1969 рр. середній темп зростання ВВП Південної Кореї становив 9,5 %, у розрахунку на одну особу – 6,71 % (табл. 1).

Ізраїль. У випадку Ізраїлю відновленню економіки сприяли як фінансова допомога Сполучених Штатів, випуск державних облігацій – позик незалежності, так і

репарації Західної Німеччини. Нова економічна політика мала за основу лібералізацію економіки, спостерігалася активізація інвестиційної діяльності, реалізовувалися масштабні інфраструктурні проекти, відбувалося прискорення розвитку військово-промислового комплексу, у результаті чого Ізраїлю вдалося зайняти лідерські позиції у світі щодо експорту озброєння. У результаті запроваджених реформ упродовж 1961–1969 рр. ВВП Ізраїлю зростає у середньому на рівні 9 %, ВВП на одну особу – на рівні 5,43 % (табл. 1).

Таким чином, слід зазначити, що успіх повоєнного відновлення країни, її "економічне диво" зумовлені великою кількістю чинників, серед яких як глобальні умови, економічні, політичні, так і культурні фактори. Проте основою повоєнного відновлення має виступати лібералізація економіки, забезпечення достатнього обсягу фінансування, у тому числі й зовнішнього, експортна орієнтованість у поєднанні з ефективним використанням доходів, що надходять від експорту.

Для емпіричного розрахунку внесків факторів виробництва у зростання ВВП використано Penn World Table (версія 10.01) протягом 1950–2019 рр. (Feenstra, 2019), зокрема статистичні дані щодо реального ВВП за поточним паритетом купівельної спроможності (ПКС) (у млн дол. США у цінах 2017 р.), запасу капіталу за поточним ПКС (у млн дол. США у цінах 2017 р.) та кількості зайнятих (у млн осіб) в Японії, Республіці Корея та Ізраїлі.

Протягом двох повоєнних десятиліть Японія демонструвала достатньо високі темпи економічного зростання в основному за рахунок загальної факторної продуктивності (табл. 2). Хоча в 1960-х роках суттєво збільшився внесок капіталу в зростання ВВП, що спричинило його нарощення. У подальшому економіка Японії демонструвала набагато скромніші темпи зростання. Значні темпи зростання капіталу в 1960-х та 1970-х роках (11,84 % та 10,28 %, відповідно), на нашу думку, пояснюються активним розвитком сусідніх країн азійсько-тихоокеанського регіону та лідерською роллю Японії у цьому процесі (зокрема, слід вказати на той факт, що Японія стала головним інвестором у Південній Кореї на той момент).

Таблиця 2

Середні темпи зростання в Японії протягом 1951–2019 рр., % р/р

	1951–1960	1961–1970	1971–1980	1981–1990	1991–2000	2001–2010	2011–2019
Темп зростання ВВП	8,4	10,5	6,0	3,6	2,9	0,3	3,7
Темп зростання ВВП на одну особу	6,41	9,11	5,18	2,69	2,75	–0,02	3,10
Темп зростання капіталу	5,79	11,84	10,28	2,55	4,68	0,45	4,82
Темп зростання зайнятості	2,0	1,4	0,8	0,9	0,1	0,3	0,6
Внесок зростання капіталу	2,32	4,74	4,11	1,02	1,87	0,18	1,93
Внесок зростання зайнятості	1,2	0,8	0,5	0,5	0,1	0,2	0,4
Внесок зростання загальної факторної продуктивності	4,88	4,93	1,38	2,04	0,92	–0,07	1,42

Джерело: розроблено автором.

Період післявоєнного відновлення Ізраїлю характеризувався найвищими показниками зростання за майже 70 років (табл. 3). Серед чинників зростання ВВП країни превалювала загальна факторна продуктивність. У наступному десятилітті показники зростання дещо знизилися, проте залишалися достатньо відчутними. Проте, починаючи з 1970-х років, істотно впав внесок TFP, що

спричинило гальмування економічного зростання в країні. Ця тенденція посилилася в 2000-х роках, супроводжуючись падінням запасу капіталу. Зростання внеску зайнятості в 1990-х роках, на нашу думку, можна пояснити припливом мігрантів – репатріантів до країни (темпи зростання зайнятості становив 2,5 %).

Таблиця 3

Середні темпи зростання в Ізраїлі протягом 1951–2019 рр., % р/р

	1951–1960	1961–1970	1971–1980	1981–1990	1991–2000	2001–2010	2011–2019
Темп зростання ВВП	10,9	9,3	4,8	4,5	7,3	2,6	5,1
Темп зростання ВВП на одну особу	6,49	6,09	1,91	2,66	3,06	0,09	2,24
Темп зростання капіталу	5,83	6,26	6,00	4,38	7,05	2,58	4,66
Темп зростання зайнятості	4,4	3,2	2,9	1,8	4,2	2,5	2,8
Внесок зростання капіталу	2,33	2,50	2,40	1,75	2,82	1,03	1,87
Внесок зростання зайнятості	2,6	1,9	1,7	1,1	2,5	1,5	1,7
Внесок зростання загальної факторної продуктивності	5,92	4,86	0,67	1,63	1,94	0,07	1,50

Джерело: розроблено автором.

Починаючи з 1963 р., до початку 1990-х років Південна Корея демонструвала двозначні темпи зростання (табл. 4). Після переорієнтації економіки на експорт у 1961 р., активізації залучення інвестицій та технологій до

початку 1980-х років домінуючим чинником зростання була загальна факторна продуктивність. Проте з 1980-х років на перший план виходить капітал як основний чинник зростання ВВП.

Таблиця 4

Середні темпи зростання в Республіці Корея протягом 1953–2019 рр., % р/р

	1951–1960	1961–1970	1971–1980	1981–1990	1991–2000	2001–2010	2011–2019
Темп зростання ВВП	4,1	9,0	11,1	10,9	7,4	3,2	7,6
Темп зростання ВВП на одну особу	2,65	5,43	7,52	8,06	5,70	1,99	5,33
Темп зростання капіталу	-0,59	4,24	6,17	11,88	8,81	5,73	7,41
Темп зростання зайнятості	1,4	3,6	3,6	2,9	1,7	1,2	2,3
Внесок зростання капіталу	-0,24	1,70	2,47	4,75	3,52	2,29	2,96
Внесок зростання зайнятості	0,9	2,2	2,2	1,7	1,0	0,7	1,4
Внесок зростання загальної факторної продуктивності	3,46	5,18	6,49	4,46	2,85	0,17	3,28

Джерело: розроблено автором.

Дискусія і висновки

Підсумовуючи вищезазначене, доцільно наголосити на тому, що чинники повоєнного відновлення є складними та різнобічними, зважаючи поєднання таких факторів, як фізичний та людський капітал, технологічний прогрес, інфраструктура, наявність належних інституцій та сприятливого бізнес-середовища. Аналіз драйверів економічного зростання у післявоєнний період країн, які є взірцями успішного відновлення економіки, засвідчив, що основним чинником повоєнного відновлення є загальна факторна продуктивність, що охоплює як нові технології, інвестиції в наукові дослідження, сприяння інноваційній діяльності, так і сприятливе бізнес-середовище, політичну стабільність та інституції. На другому місці за впливовістю чинників у період повоєнного відновлення – накопичення фізичного капіталу, яке в подальшому виходить на перші позиції у контексті внеску у зростання ВВП. Більше того, такі чинники, як інфраструктура і транспорт, вкрай важливі для створення сприятливого середовища в період відбудови економіки.

Щодо основних заходів економічної політики насамперед слід наголосити на лібералізації економік, наявності достатнього обсягу зовнішнього фінансування та експортній орієнтованості досліджуваних країн. Окрім того, досвід повоєнного відновлення засвідчив те, що наявність природних ресурсів не відіграє вирішальної ролі у сприянні економічному зростанню. Успіх повоєнного відновлення країни, її "економічне диво", також обумовлюється глобальними умовами, культурними та історичними факторами, які можуть впливати на відносну важливість рушійних сил зростання ВВП, що саме і відбувалося в Японії. Це необхідно враховувати, приймаючи

рішення щодо розробки тих чи інших заходів економічної політики, спрямованих на стимулювання зростання ВВП.

Насамкінець, досвід повоєнного відновлення Японії є більш вдалим порівняно з аналогічними процесами в Південній Кореї та Ізраїлі за рахунок ефективного комбінування кількісних та якісних чинників зростання. Серед останніх неабияке значення мали національні культурні особливості. Окрім того, важливу роль відіграли лідерські позиції Японії в Азійсько-Тихоокеанському регіоні щодо процесів трансферу технологій та інвестицій.

Подальші дослідження досліджуваної проблематики можуть стосуватися проведення емпіричних оцінювань конвергентно-дивергентних процесів у країнах, що перебувають на стадії повоєнного відновлення, наприклад за методикою, наведеною в (Zhylynska et al., 2020).

Список використаних джерел

- Denison, E.F. (1985). *Trends in American Economic Growth, 1929–1982*. The Brookings Institution.
- Diamond, P. (1965). National Debt in a Neoclassical Growth Model. *American Economic Review*, 55, 1126–1150.
- Feenstra, Robert C., Robert Inklaar, & Marcel P. Timmer (2015). The Next Generation of the Penn World Table. *American Economic Review*, 105(10), 3150–3182. <http://www.ggdc.net/pwt>
- Jones, C.I. (2015). *The Facts of Economic Growth*. The National Bureau of Economic Research. Working Paper 21142. <http://www.nber.org/papers/w21142>
- Kaldor, N. (1961). Capital Accumulation and Economic Growth. In D.C. Hague (Eds.). *The Theory of Economic Growth*. (pp. 177–222). St. Martins Press. https://doi.org/10.1007/978-1-349-08452-4_10
- Krugman, P. (1994). The Myth of Asia's Miracle. *Foreign Affairs*, 73(6), 62–78.
- Kuznets, S. (1971, Dec., 11). *Modern Economic Growth: Findings and Reflections*. Lecture to the memory of Alfred Nobel. http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/economic-sciences/laureates/1971/kuznets-lecture.html
- Lucas, R. (1988). On the Mechanics of Economic Development. *Journal of Monetary Economics*, 22, 3–42.

Maddison, A. (1995). *Monitoring the World Economy*. OECD Development Centre, Paris. <http://www.ggdc.net/maddison/Monitoring.shtml>

Romer, D. (2011). *Advanced Macroeconomics*. 4th ed., McGraw-Hill.

Romer, P. (1990). Endogenous Technological Change. *Journal of Political Economy*, 98(5), 71–102.

Solow, R. (1956). A contribution to the Theory of Economic Growth. *Quarterly Journal of Economics*, 70, 65–94.

Stiglitz, J., Sen A., & Fitoussi J.-P. (2009). The Measurement of Economic Performance and Social Progress Revisited. Reflections and Overview. 33. OFCE. <http://www.ofce.sciences-po.fr/pdf/dtravail/WP2009-33.pdf>

World Development Indicators. <https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators>

Young, A. (1995). The Tyranny of Numbers: Confronting the Statistical Realities of the East Asian Growth Experience. *Quarterly Journal of Economics*, August, 641–680.

Zhylynska, O., Bazhenova, O., Zatonatska, T., Dluhopolskyi, O., Bedianashvili, G., & Chornodid, I. (2020). Innovation Processes and Economic Growth in the Context of European Integration. *Scientific Papers of the University of Pardubice, Series D. "Faculty of Economics and Administration"*, 28(3). <https://doi.org/10.46585/sp28031209>

References

Denison, E.F. (1985). *Trends in American Economic Growth, 1929–1982*. The Brookings Institution.

Diamond, P. (1965). National Debt in a Neoclassical Growth Model. *American Economic Review*, 55, 1126–1150.

Feenstra, Robert C., Robert Inklaar, & Marcel P. Timmer (2015). The Next Generation of the Penn World Table. *American Economic Review*, 105(10), 3150–3182. <http://www.ggdc.net/pwt>

Jones, C.I. (2015). *The Facts of Economic Growth*. The National Bureau of Economic Research. Working Paper 21142. <http://www.nber.org/papers/w21142>

Kaldor, N. (1961). Capital Accumulation and Economic Growth. In D.C. Hague (Eds.). *The Theory of Economic Growth*. (pp. 177–222). St. Martins Press. https://doi.org/10.1007/978-1-349-08452-4_10

Krugman, P. (1994). The Myth of Asia's Miracle. *Foreign Affairs*, 73(6), 62–78.

Kuznets, S. (1971, Dec., 11). *Modern Economic Growth: Findings and Reflections*. Lecture to the memory of Alfred Nobel. http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/economic-sciences/laureates/1971/kuznets-lecture.html

Lucas, R. (1988). On the Mechanics of Economic Development. *Journal of Monetary Economics*, 22, 3–42.

Maddison, A. (1995). *Monitoring the World Economy*. OECD Development Centre, Paris. <http://www.ggdc.net/maddison/Monitoring.shtml>

Romer, D. (2011). *Advanced Macroeconomics*. 4th ed., McGraw-Hill.

Romer, P. (1990). Endogenous Technological Change. *Journal of Political Economy*, 98(5), 71–102.

Solow, R. (1956). A contribution to the Theory of Economic Growth. *Quarterly Journal of Economics*, 70, 65–94.

Stiglitz, J., Sen A., & Fitoussi J.-P. (2009). The Measurement of Economic Performance and Social Progress Revisited. Reflections and Overview. 33. OFCE. <http://www.ofce.sciences-po.fr/pdf/dtravail/WP2009-33.pdf>

World Development Indicators. <https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators>

Young, A. (1995). The Tyranny of Numbers: Confronting the Statistical Realities of the East Asian Growth Experience. *Quarterly Journal of Economics*, August, 641–680.

Zhylynska, O., Bazhenova, O., Zatonatska, T., Dluhopolskyi, O., Bedianashvili, G., & Chornodid, I. (2020). Innovation Processes and Economic Growth in the Context of European Integration. *Scientific Papers of the University of Pardubice, Series D. "Faculty of Economics and Administration"*, 28(3). <https://doi.org/10.46585/sp28031209>

Отримано редакцією журналу / Received: 01.10.23

Прорецензовано / Revised: 19.10.23

Схвалено до друку / Accepted: 30.10.23

Olena BAZHENOVA, DSc (Econ.), Prof.

ORCID ID: 0000-0003-3197-8426

e-mail: olenabazhenova@knu.ua

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

DRIVERS OF ECONOMIC GROWTH: CASES OF POST-WAR RECOVERY

Background. *The relevance of the study of the experience of successful post-war recovery of the countries in the context of identification and analysis of the economic growth drivers for Ukraine is undoubted at the moment, taking into account the need to develop effective economic policies and strategies to promote the reconstruction of the economy and embark on the trajectory of long-term economic growth. The purpose of the study is to empirically determine the drivers of economic growth in countries that are examples of successful post-war recovery. Among such countries are Japan, the Republic of Korea, and Israel. They are unique examples of a combination of global, economic, political, and cultural factors of economic growth, which is the object of this study.*

Methods. *The method of decomposition of the growth rate of GDP in relation to the growth rates of its factors is used to identify the contribution of production factors in ensuring economic growth.*

Results. *The study is the calculation of the contributions of production factors to the growth of GDP in Japan, the Republic of Korea, and Israel during 1951–2019. Based on these calculations the analysis of the key drivers of economic growth was carried out.*

Conclusions. *Analysis of the drivers of economic growth in the post-war period of countries that are patterns of successful economic recovery showed that the main factor of post-war recovery is total factor productivity, which includes new technologies, investments in scientific research, promotion of innovative activities, as well as a favorable business environment, political stability, and institutions. The second most influential factor in the period of post-war recovery is the accumulation of physical capital. As for the main measures of economic policy, first of all, it should be emphasized the liberalization of economies, the availability of a sufficient amount of external financing, and the export orientation of the countries. In addition, the experience of post-war recovery has shown that the availability of natural resources does not play a decisive role in promoting economic growth.*

Keywords: *economic growth, drivers of economic growth, factors of production, total factor productivity (TFP), post-war recovery, decomposition of economic growth, institutions.*

Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; в рішенні про публікацію результатів.

The author declare no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; in the decision to publish the results.